

Oppvekst på Råstad etter krigen.

I 1950-årene var skolen, stasjonen og landhandelen de naturlige samlingspunkter i Råstadbygda.

TEKST: ØSTEIN BJØRVIK
BILDE: SØREN EMANUELSON

Skolen het From, den var tredelt, 1-2, 3-4-5 og 6-7 klasse gikk sammen, og elevene gikk på skolen annenhver dag. Det var to lærere, en av dem var Jon Aasen som kom til skolen i 1936, og var skolestyrer helt til 1973. De siste syv årene på nye Unneberg skole. Elevene på From skole kom fra Tuve i nord til Haraldsrød og Øvre Unneberg i syd. Skolen hadde to klasserom pluss gymnastikksal, og litt stas var det at vi hadde badstu. Den eneste skolen i kommunen med gymnastikksal og badstu faktisk. Badstuen ble bygget i 1947 av Sanitetsforeningen, etter en kronerulling. Den ble flittig brukt av hele bygda, da det ikke var vanlig med bad i hus eller på gårdene i bygda. I 1970 var utviklingen kommet så langt at badstuen ble nedlagt og solgt. Halvparten av beløpet som var på 30.000 kroner ble overført til badstu på Unneberg skoles nye gymnastikksal. De av elevene som ville lære engelsk, måtte dra til Sande skole. Sykle vår og høst, ellers tog eller buss på vinterstid. Av minner fra skoletiden, var at skolen fikk egen fane i 1950, og den gang ble vi kjørt til 17.maitoget i Sandefjord med lastebil, full av unger. Skolegården og idrettssletta var i flittig bruk, også utenfor skoletiden. Vi hadde egen hoppbakke rett ved skolen, Fromsbakken, og den ble det hoppet i også i friminuttene, hvis forholdene var bra. Ellers var Skåla hoppbakke hos Dalen en skikkelig manndomsprøve. Ikke alle turde å ta toppfart der, og kom man litt skjevt ut fra hoppet kunne man gå rett i bekken. Skolen ble senere utvidet og femdelt, men ble nedlagt og solgt i 1966, da Unneberg skole ble åpnet. Råstad stasjon var blitt reist i 1881, da banen ble

bygget. I 1949 ble bredsporet bane åpnet med pomp og prakt, og vi skolebarn var på stasjonen med flagg og hurrarop. Stasjonen var viktig, da vi også hentet post og aviser der. Hvert hus eller gård hadde sitt eget nummer på posthyllen, og stasjonsmester Pedersen var en myndig kar som alle hadde stor respekt for. Hvis man var snill, og heldig, fikk man lov til å sette opp rødt eller grønt flagg for å gi signal til kommende tog. Bommene ble senket og hevet ved at stasjonsmesteren eller betjenten sveivet med kabeltrekk, vel 100 meter unna bommene. I 1957 ble banen elektrifisert, men i 1971 var det slutt, og stasjonen ble nedlagt. Bygningen har senere blitt jernbanemuseum. Nå er Sandefjord Lufthavn Torp blitt en suksess, med tilbringer buss til hvert tog.

Butikken eller landhandelen var ett annet samlingssted. Den ble drevet av Grepperød etter krigen, og det jeg minnes var at han alltid gikk i hvit frakk og tygget

skrå. Senere ble butikken overtatt av Fru Lyngås. Den gang var rasjoneringskort en naturlig del av handelen. Butikken ble senere flyttet cirka 100 meter og drivere skiftet; Skårsmoen og Fjellanger en periode, og til sist Strømnes, som drev den til den ble nedlagt i 1960.

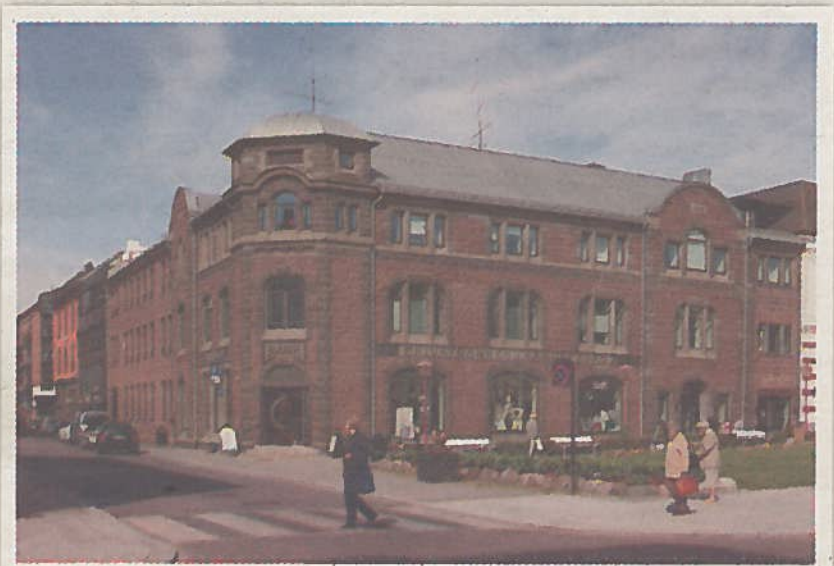
En historie som stadig ble gjenfortalt, var at nabogutten Knut og jeg hadde kjøpt bruspulver for ti øre hos Grepperød, og så gått ut i veien og funnet en vannpytt som vi blandet bruspulveret i, og lå på alle fire og smakte på drikken.

Et annet interessant sted for unge gutter var hos smeden Andreas Helgesen og sønnen Bjarne. Å se de sko hester, eller smi andre ting så ildspruten sto, var stort. Alt kunne repareres hos smed Helgesen, ett datidens mekaniske verksted.

I etterkrigstiden og femtiårene var det langt til byen, så samhold og lek var innen bygda. Husker godt at det kunne være 10-15 stykker samlet i gårdsplassen

FØR OG NÅ

Barna på From skole 1953. 1. rekke fra venstre: Ingrid Meyer, Berit Dalen, Solveig Helgesen, Astrid Ludahl, Ellen Hegdahl, Åse Halvorsen, Torun Hansen, Unni Nilsen, Anne Marie Andersen, May Brit Andersen, Dagrun Fjellangen, Berit Sanna. 2. rekke fra venstre: Ragnar Holthe, Sigmund Sørensen, Øyvind Kristoffersen, Åse Johannesen, Ellen Olsen, Liv Lystad, lærer Kathrine Rossum, lærer Joh. Åsen, Per Hildenes, Odvar Torp, Arvid Meyer, Odd Harald Pedersen, Hans Petter Gudem, Steinar Løve. 3. rekke fra venstre: Arne Lund, Morten Lavold, Knut Hegdahl, Willy Andreassen, Jan Bonden, Laila Kongstein, Else Dalen, Gunnar Andersen, Steinar Gogstad, Ottar Hansen. 4. rekke: Rune Andersen, Eivind Hegdahl, Kåre Sanna, Einar Lund, Berit Sørensen, Kari Johannesen, Bjørg Gundersen, Astrid Nilsen, Else Gundersen, Astrid Sørensen, Marianne Dalen, Evy Berg, Grethe Løvold, Odd Johannesen, Arthur Johansen. 5. rekke: Thorbjørn Johannesen, Øyvind Dalen, Knut Hildenes, Tor Einar Holst, Inger Torp, Reidun Løvold, Åse Gogstad, Bjørg Hansen, Astrid Sigstad, Helen Hegdahl, Britt Berg, Bjørn Eriksen, Lars Amil, Ernst Andersen, Kåre Hansen.

hjemme, vi slo ball, sparket ping-pang-blikk-boks, med gjemsel eller andre fritidsaktiviteter. På vintertid var det skøyteis på Sika, og det kunne være fullt av unger.

Å vokse opp på gård var spennende, med kuer, hester, griser, høner, hund og katt. Ett yrende liv. Til jul kom slakteren og slaktet julegrisen, til stor oppstandelse for små barneøyne. Slakteren gikk fra gård til gård for å

sikre juleribba.

En ting jeg også minnes, var at melkerampen ved jernbanebommene på Råstad var ett samlingspunkt på kveldene. Her hadde spesielt ungguttene i bygda en plass hvor alle passerte, og her kunne man titte på jentene i smug. Etter hvert ble avstanden til byen mindre, og da var nok mye av denne nostalgien borte.

Mellomkrigstidens viktige bygninger

TEKST: HARALD FEVANG
POSTKORT: HARALD FEVANGS SAMLING
BILDER: OTTO AAGESEN

Postkortet til venstre viser mellomkrigstidens viktige bygninger i gaten som aldri fikk noe rådhus, nemlig Rådhusgata. Derimot viser bygningen til venstre i bildet elektrisitetsverkets bygning som tidligere hadde rommet sykkelfabrikken Nordmanden. Svært mange i vårt distrikt fikk innlagt elektrisk lys rundt 1920, og denne bygningen fikk da etter hvert betydelig autoritet og myndighet.

Hovedbygget til høyre i bildet kunne vel heller minne om et rådhus, men dette var bankbygget som i stor grad sørget de store transaksjonene i shipping- og hvalfanger-

byen Sandefjord. Her var det lite å se til bønder og arbeidere blant kundene. Trange tider og en stor konkurs gjorde at også Aktie-Kreditbanken måtte gi opp driften i 1928. På restene av et solid bankbygg ble så Privatbanken i Sandefjord etablert kort tid deretter.

Bankgården rommer i dag vanlige butikker og leiligheter etter at Privatbanken fusjonerte i med DNB i 1970, som etter hvert ble til DNB Nor og flyttet nedover i gaten der E-verket lå.

Saker
og ting
som setter
minnene
i sving

Gravminner i Sandefjord

Tekst: Lisbeth Akerholt

Vandringer på kirkegården kan ofte gi oss spørsmål vi gjerne skulle hatt svar på. Det er mange forskjellige gravminner, hvem har laget de forskjellige tro? Eldre gravminner kan være utført i annet materiale enn stein.

Støpejern for eksempel. Før i tiden var gravminner spesielt dyrt, og det var kun bemidlede personer som hadde råd til å koste på seg et gravminne. Støpejernskors hadde sin glansperiode fra cirka 1850 til cirka 1900. Prosessen med å få laget et jernkors var krevende. Først skulle det tegnes på papir, så skulle billedhuggeren finne et egnet emne av tre hvor han hogg en modell i full størrelse. Bokstaver og tall av messing ble stiftet fast. Denne modellen skulle så trykkes ned i en form med sand for å etterlate avtrykk. Så ble det helt på flytende jern over avtrykket. Når dette hadde størknet var korset ferdig. Modellen måtte være pinlig nøyaktig fordi det ikke gikk an å rette opp feil og mangler på det ferdige produktet i ettertid. (Kilde: Danske Støpejernskors av Aase Faye)

MS. Thorscarrier av Sandefjord.

Foto via Narve Sørensen.

Skipet ble bygget i Uddéavalla for rederiet Thor Dahl i 1959 og døpt av Ingrid Lie, rederens datter. Skipet ble satt i linjefart vesentlig på Canada -Afrika. Solgt i 1969 til Den Norske Amerikaline og omdøpt til «Vindafjord». Gikk på grunn under gresk flagg i 1979 og ble hugget i nærheten av Karaci der grunnstøtingen skjedde. Blandt mannskapet fra Sandefjord i 1960 kan nevnes: Kaptein Jacob Lunde, styrmennene Arne Jørgen Huseby og Reidar Andersen, telegrafist Marthin Liverød, maskinist Harald Pettersen, elektriker Leif Meidel Mathisen og førsterelsgutt Jon Moholt.

Bidrag til denne siden?

Levér det i avisresepsjonen mrk. Lokalhistorisk senter. Bilder merkes med hvem, hva, hvor, når og helst med en liten beskrivelse. Husk navn og adr. på utåner. Har du elektronisk stoff, send det til: lokalhistorie@sb.no

Sandefjord Lokalhistoriske senter Info-gruppe:

består av redigerer Harald Fevang og medarbeiderne Roar Tollnes, Kirsten Wang Henriksen, Otto Ågesen, Lisbeth Akerholt, Roger Davidsen, Bendte Kvarenes, Tore Sandberg, Bjørn Hoelseth, Ølstein Bjørvik, Sven Erik Lund og Rolf Vidar Markmanrud. Kontaktperson: Sven Erik Lund, tlf. 928 27 154 - sv-er-lu@online.no

SANDEFJORD
LOKALHISTORISKE SENTER
på Pulkestad gård